

Školitelský posudek na disertační práci Jitky Jančúchové-Láskové s názvem Ekologie gekončíka nočního

Předkládaná disertační práce sestává ze tří publikovaných prací a dvou manuskriptů. Studie shrnuté v této disertaci, které se podařilo dokončit během formálního čtyřletého studia (ovšem dvakrát na několik let přerušeno), jsou tak pouze částí všech provedených pokusů. Jitka totiž v průběhu studia udělala mnohem více experimentální práce, než je zpracováno v předložené disertaci. Týkalo se to nových designů, které pilotně zkoušela nebo naplno provedla, či se jich účastnila jako konzultantka mladších studentů. I tak, předložené studie odráží podstatný a nepřehlédnutelný příspěvek k etologii a ekologii gekončíka nočního. Všechny práce do disertačního spisu vtělené spojuje obecnější otázka, a to do jaké míry gekončící dokážou rozpoznávat různé stimuly, ať už se jedná o potenciální nebezpečí, nebo mladé jedince, či partnery vhodné k páření. Jitčiny práce jsou tak variací na toto širší, vlastně kognitivní téma. Z toho pak jsou v této dizertaci akcentována dvě témata: 1) především téma snadnosti a důsledků hybridizace u šupinatých plazů a 2) ontogeneze antipredačního chování. Práce je svým způsobem vnitřně konzistentní, jedna zodpovězená otázka většinou vzbudila potřebu odpovědět si na další.

Nejprve nás zajímalo do jaké míry je náš experimentální model hybridizace dvou druhů gekončíků *Eublepharis macularius* (včetně jeho různých „forem“) a *E. angramayniu* jev obecný, zda se hybridizace vyskytuje v této linii častěji, nebo zda jde o jev v rámci šupinatých plazů poměrně častý. Ukázalo se, že mezidruhová hybridizace je u plazů častá v několika liniích a hybridy vznikají i u poměrně vzdálených rodičovských druhů. Námi studovaný model je z určitého pohledu tou nejvzdálenější hybridizací uvnitř šupinatých plazů produkujících životaschopné potomstvo. Jak a kolik potomků vznikne při těchto hybridizacích a s jakými důsledky pro fitness hybridů či rodičovských druhů se musí počítat řeší další práce. Zde se vzdálená hybridizace mezi druhy porovnává ještě s důsledky hybridizace poměrně nedávné, na úrovni populací či poddruhů. Práce sledují rozdíly v epigamním chování, líhivosti a růstu a porovnávají rodičovské druhy, hybridy a také zpětné křížence s rodičovskými druhy. Přestože má práce jistá omezení, která jsou daná materiálem a vůbec praktickou proveditelností takto náročných experimentů, tvoří solidní doplněk k poznání důsledků hybridizace. Řada recentních prací se totiž zaměřuje hlavně na genetickou stránku věci, důsledky pro jedince ve smyslu ovlivnění různých life-history parametrů a potažmo fitness pak už řeší málokdy, nebo pouze zjednodušeným způsobem a u úplně jiných skupin organismů. Z tohoto pohledu je Jitčina práce novým a komplexním příspěvkem ke studované problematice.

Nyní něco k historii zadání práce a profilu studentky. Na zadaném tématu hybridizace u „plazů“ již

Jitka pracuje od své bakalářské práce a pokračovala v tématu prací diplomovou a disertační. Nicméně téma postupně rozvíjela a propracovávala a každý úsek jejího studia přinášel stále více výsledků a propracovanější pohled na věc. Na výsledném designu celého projektu se však jako konzultant velice výrazně podílel i doc. Daniel Frynta, Ph.D. Zatímco mě osobně zajímaly vždy více etologické aspekty této práce, koncept disertace daný konzultantem řeší otázky jasně evoluční. Například co je druh a jaký koncept by byl pro šupinaté plazy vhodný a zda a jak může hybridizace přispívat ke speciaci. Jitka tak měla vždy dva lidi, kteří jí s tématem pomáhají, na druhou stranu občas nemívají úplně stejné názory na design dílčích experimentů nebo interpretaci získaných výsledků. Nicméně, Jitka tuto situaci zvládla dobře za pomoci poznámkového bloku a někdy i diktafonu, trpělivosti, pracovitosti a pevných nervů. Problémem, kterému jsme po celou dobu čelili byl obrovský rozsah a dlouhodobá povaha experimentální práce a objem dat, která nebylo snadné vůbec zpracovat. Psaní článků z praktických důvodů nemohlo probíhat v době, kdy samotné experimenty běžely, a to po mnoho let všechny najednou (etologie epigamního chování, sledování líhnivosti, růstu). Intenzivně psát jsme začali až po jejich skončení, což bylo pro Jitku psychicky náročné. Jitka má ovšem klidnou povahu a nesmírnou vytrvalost. Postupně se ze studenta, který se školitelem a konzultantem vzorně kooperuje stala naším rovnocenným partnerem a odborníkem na dané téma. S každou další prací se postupně zlepšovala a v průběhu studia se stala samostatnou a dospělou vědeckou osobností. Nicméně, i v takto velkorysém časovém rámci jsme některé manuskripty dokončili ve značném vypětí a práce na nich si ještě nějaké úsilí vyžádá. Doufám, že nám Jitka bude dále pomáhat s dalším publikačním procesem, i po obhájení této disertace.

Jitka se v době, kdy pracovala v chovech spolu s dalšími studenty o svěřená zvířata dlouho starala a velkou měrou pomáhala i mladším studentům. Má za sebou i řadu pedagogických zkušeností, učila na praktických cvičeních z Etologie a Sociobiologie, Etologických metodách a praktiku ze Systematické zoologie a Morfologie živočichů. Několik let se podílí i na přednášce Chov exotických zvířat na Zemědělské fakultě Jihočeské University v Českých Budějovicích.

Jako školitel si vážím spolupráce se studentkou jako je Jitka Jančúchová-Lásková. Vznikla řada pěkných prací v podmínkách, které nebyly pro jejich vznik zdaleka ideální, ale díky úsilí Jitky, i všech kolegů se podařilo nakonec všechny obtíže překonat. Práce podle naplňuje kritéria obvykle kladená na disertační práce obhajované na Katedře zoologie PŘF UK a doporučuji ji proto bez váhání k obhajobě.

V Praze dne 15.9.2017

RNDr. Eva Landová, Ph.D.